

СТАСЮК Василь Васильович,

доктор психологічних наук, професор,

Національний університет оборони України

КИРИЧЕНКО Андрій Володимирович,

доктор філософії (PhD),

Національний університет оборони України

МАНІПУЛЯЦІЇ ТА ПРОПАГАНДА В ІНФОРМАЦІЙНІЙ ВІЙНІ

Інформаційна війна є невід’ємною частиною сучасних збройних конфліктів. У війні росії проти України особливу роль відіграє маніпуляція інформацією, дезінформація та пропаганда. Це потужний інструмент впливу на громадську думку, політичні рішення та міжнародну підтримку.

Інформаційна війна – це використання інформаційних ресурсів для досягнення стратегічних цілей у конфлікті. Вона включає:

1. *Дезінформацію* – навмисне поширення неправдивих або викривлених фактів [1].
2. *Маніпуляцію* – подання інформації у вигідному світлі

для впливу на масову свідомість [10].

3. *Пропаганду* – систематичне поширення ідей для формування певних переконань [7].

Серед методів інформаційної війни виділяють:

1. *Фейки та дезінформація*. Фейки – це неправдива інформація, створена для введення в оману. ЗМІ ворога систематично використовують фейкові новини, щоб дискредитувати Україну [5]. Наприклад, вкиди про “біолабораторії США в Україні” чи “українських нацистів”.

2. *Використання емоційного впливу*. Емоційний тиск – це ще один ключовий елемент пропаганди. Візуальні образи, мова ненависті та перебільшення сприяють формуванню відповідних наративів [9].

3. *Спотворення історичних фактів*. Пропаганда часто ґрунтується на перекрученні історичних подій, щоб виправдати агресію. Влада росії використовує міф про “єдиний народ”, ігноруючи реальні історичні факти [3].

4. *Використання тролів та ботів*. У соціальних мережах активно використовуються ботоферми для створення ілюзії

громадської підтримки чи масового невдоволення [4].

Маніпуляції в інформаційному просторі мають серйозні наслідки, оскільки впливають на суспільну думку, викривлюють реальність і можуть спричиняти соціальну напругу або навіть політичну нестабільність. Вони можуть використовуватися для дезінформації, пропаганди, створення хибних уявлень про події чи особистостей, що особливо небезпечно під час воєн, виборчих кампаній та кризових ситуацій.

Основні наслідки маніпуляцій:

Поляризація суспільства – сприяє розколу населення на ворожі табори, що ускладнює конструктивний діалог і пошук компромісів.

Зниження довіри до медіа та влади – через поширення фейків люди перестають довіряти навіть перевіреним джерелам інформації [2].

Маніпуляція виборчим процесом – інформаційні технології можуть використовуватися для впливу на електорат, спотворюючи реальні рейтинги та позиції кандидатів [8].

Створення паніки та хаосу – поширення неправдивої інформації під час криз може призводити до панічних настроїв і неадекватних дій громадян [6].

Послаблення держави – маніпулятивні кампанії можуть спрямовуватися на підрив суспільної єдності, що вигідно зовнішнім або внутрішнім дестабілізаційним силам [6].

Методи протидії маніпуляції та пропаганді в інформаційній війні:

Критичне мислення та медіаграмотність – важливо навчати населення розрізняти достовірну інформацію від маніпуляцій.

Фактчекінг – перевірка інформації з різних джерел допомагає уникати впливу фейків.

Розвиток незалежних ЗМІ – підтримка якісної журналістики сприяє зменшенню впливу маніпуляторів.

Правове регулювання – створення законодавчих механізмів для боротьби з дезінформацією.

Маніпуляції в інформаційному просторі є потужним інструментом впливу, і їх наслідки можуть мати довготривалий ефект на суспільство, економіку та безпеку держави.

Отже, пропаганда та маніпуляції є важливими складовими сучасної війни. Сьогодні росія активно використовує інформаційні технології для впливу на міжнародну спільноту та українське суспільство. Протидія інформаційним атакам потребує критичного мислення, розвитку незалежних медіа та підвищення рівня медіаграмотності населення. Лише комплексний підхід дозволить зменшити вплив ворожої дезінформації та забезпечити об'єктивне сприйняття подій.

Список використаних джерел:

1. Гринько О. Дезінформація як елемент гібридної війни. Київ : Основа, 2022. 256 с.
2. Григоренко П. Поляризація суспільства унаслідок інформаційних атак. Харків : Медіа, 2022. 198 с.
3. Дорошенко О. Перекручення історичних фактів у російській пропаганді. Чернівці : ЧНУ, 2021. 174 с.
4. Завгородній Т. Соціальні мережі як поле інформаційних

битв / Т. Завгородній. Київ : Світогляд, 2023. 220 с.

5. Ковальчук Д. Фейки в сучасних інформаційних війнах. Одеса : Промінь, 2023. 210 с.

6. Кузьменко А. Критичне мислення як інструмент протидії пропаганді. Тернопіль : Горизонт, 2023. 192 с.

7. Лисенко М. Пропаганда та її вплив на громадську думку. Львів : Академія, 2020. 180 с.

8. Олійник Ю. Інформаційна війна та виборчий процес. Київ : Демократія, 2021. 205 с.

9. Петренко І. Емоційний вплив у медіа та політичній риториці. Дніпро : Видавничий дім, 2022. 195 с.

10. Шевченко В. Маніпуляції у ЗМІ: як розпізнати пропаганду? Харків : Наукова думка, 2021. 187 с.